

зміну активності користувачів соціальних мереж є актуальним завданням для розуміння ментальних та соціальних процесів під час кризових ситуацій.

Наше дослідження спрямоване на аналіз згадок слова «війна» або «war» серед топ-100 найвідоміших українців в мережі Instagram до і після початку другого нападу. За отриманими даними, на рисунку 1 можемо побачити, що до початку нападу в середньому згадування цих слів становило лише 10 разів на місяць, але після подій ця кількість зросла до 103 разів на місяць.

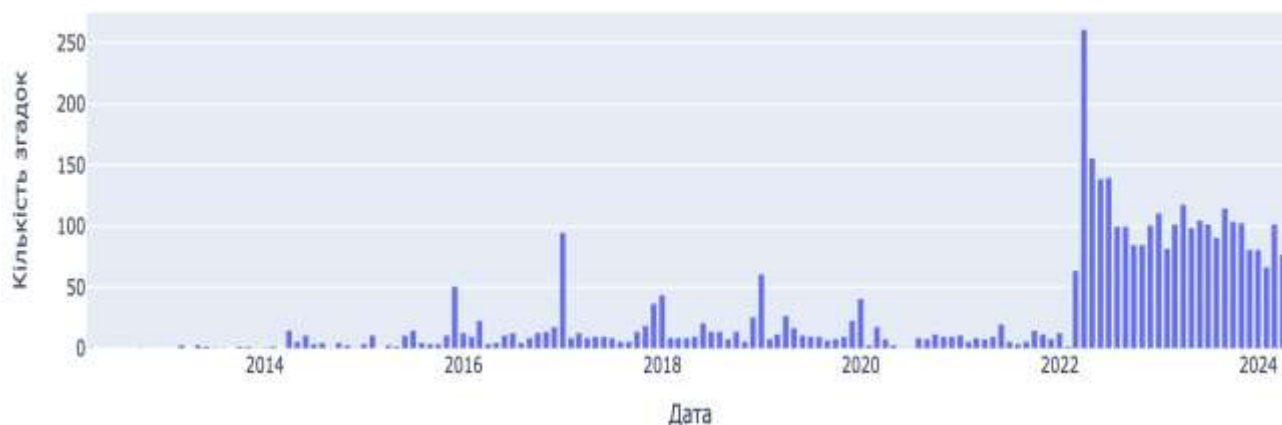

Рис. 1. Динаміка згадування слів «Війна» та «War» серед топ-100 користувачів з України в Instagram за період 2011-2024 років.

Ці результати свідчать про глибокий психологічний та соціальний вплив воєнних конфліктів на українське суспільство. Зміна акцентів у спілкуванні відображає не лише зміну уваги користувачів соціальних мереж, а й їхню психологічну реакцію на кризові ситуації. Важливо розуміти ці динаміки для ефективної психологічної та соціальної адаптації жертв воєнних конфліктів і техногенних катастроф.

У контексті подальших досліджень, важливо враховувати психологічні та соціальні аспекти взаємодії користувачів соціальних мереж з воєнними подіями. Це допоможе розробити ефективні підходи до психологічної підтримки та соціальної адаптації українського суспільства під час воєнних конфліктів та техногенних катастроф.

Висновок. Дослідження підтверджує важливість вивчення впливу воєнних подій на соціальне середовище через призму активності в мережах. Розуміння цих динамік сприятиме розвитку ефективних стратегій психологічної та соціальної підтримки в умовах воєнних конфліктів та катастроф.

Джерела та література

1. Trottier, D., & Fuchs, C. *Social Media, Politics and the State: Protests, Revolutions, Riots, Crime and Policing in the Age of Facebook, Twitter and YouTube*. Routledge, 2015. 264 p.
2. Boyd, D., & Ellison, N. *Social network sites: Definition, history, and scholarship*. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 2007, 210-230p.

УДК 371

Трубавіна І., д-р пед. наук, проф.

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Полтава, Україна

НАПРЯМКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗГУРТОВАНОСТІ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. *Стаття присвячена актуальній проблемі забезпечення національних інтересів України в війну – соціальній згуртованості населення. Автори аналізують це явище*

з позицій різних наукових підходів, узагальнення практики роботи з проблеми, пропонують шляхи її вирішення та поліпшення на рівні громади.

Ключові слова: *соціальна згуртованість, національні інтереси, національна ідея, наукові підходи.*

Trubavina I., Dr., Prof.

Luhansk Taras Shevchenko National University, Poltava, Ukraine

DIRECTIONS FOR ENSURING SOCIAL COHESION OF THE POPULATION IN TIMES OF WAR

Abstract. *The article addresses the pressing issue of ensuring the national interests of Ukraine during wartime – the social cohesion of the population. The authors analyze this phenomenon from the perspectives of various scientific approaches, summarize the practice of addressing the issue, and propose ways to resolve and improve it at the community level.*

Keywords: *social cohesion, national interests, national idea, scientific approaches.*

Питання соціальної згуртованості населення сьогодні в умовах війни є основою збереження української держави, національної єдності та захисту національних інтересів країни. З іншого боку, це умова виживання всіх і кожного українця, який проживає на території нашої країни. Тому соціальна згуртованість потрібна країні і кожному її громадянину. До того ж національна ідея як незалежна соборна Україна у нас ідеал суспільства. Сьогодні постає питання, як забезпечити цю соціальну згуртованість і що це таке. Потрібен аналіз шляхів, які існують сьогодні в суспільстві щодо забезпечення соціальної згуртованості і узагальнення кращого досвіду. Війна додала нових робочих завдань всім працюючим, але потрібна ідеологічна основа забезпечення соціальної згуртованості. Аналіз джерел дозволив протягом певного часу відстежувати нові шляхи і тенденції до забезпечення національної згуртованості в умовах конфлікту на сході України, гібридної війни і широкомасштабної агресії [2;3;4;5;6;7;8;9;10]

Соціальна згуртованість-це «нематеріальне явище, що проявляється у наявності спільних цінностей, ідей, і сильних соціальних зв'язків у суспільстві (його частині), що разом формує серед його членів довіру один до одного та до владних інституцій і через спільні дії та діалог сприяє забезпеченню добробуту усіх членів спільноти, мінімізуючи нерівність у розвитку і уникаючи маргіналізації людей» [1].

Це визначення характеризує соціальну згуртованість з соціально-педагогічного, гуманістичного, педагогічного, психологічного, аксіологічного, соціально-психологічного, соціально-економічного, гуманітарного, правового, інформаційного, діяльнісного підходів, підходу викриття ненависті і ворожнечі, політики соціального добробуту, теорій прав людини і розвитку людини і суспільства, підходу державного управління, гендерного та демократичного підходу.

Виходячи з визначення нормативного документу [1], проведеного аналізу джерел [2;3;4;5;6;7;8;9;10], можемо говорити про такі напрямки забезпечення соціальної згуртованості:

– Національно-патріотичне соціальне виховання і організоване виховання в закладах освіти;

– Пропагування українських і європейських цінностей, просвітницька робота серед населення на кшталт просвітницької роботи обласної ради з Української Хартії вільної людини в Тернопільській області;

– Оновлення функцій соціальних працівників, освітян, державних службовців, працівників органів місцевого самоврядування, поява нових посад внаслідок війни задля безпеки громадян і запобігання порушень їх прав, допомоги їм;

- Повагу до прав людини і відновлення людей в порушених правах, створення умов для забезпечення і відновлення їх прав, базових потреб, людської гідності; це спільна робота держави, ГО, БФ України;
- Спрямованість соціальних програм не лише на підтримку людей у кризі, але і на допомогу їм та на розвиток як вихід в перспективі з кризи
- Запобігання і протидія на всіх рівнях і гілках влади, бізнесу, в громаді дискримінації, гендерно зумовленого насильства, жорстокості, булінгу;
- Проведення не лише адаптації людей до нових умов життя, а й інтеграції, зокрема, інтеграційних заходів;
- Здійснення заходів з інформаційної гігієни, профілактика фейків, нерозповсюдження і протидія ІІСО;
- Забезпечення діяльності щодо допомоги фронту, розвиток волонтерства, ініціатив щодо підтримки воїнів та членів їх сімей;
- Проведення соціальної роботи і надання соціальних послуг людям в СЖО в громадах, постійна корекція соціальних послуг на основі визначення потреб;
- Робота з безпеки в освітньому і соціальному середовищі, розвиток взаємодопомоги, самопомоги, просвіта щодо профілактики ризиків і небезпек і протидії їм на особистому рівні, рівні громади;
- Налагодження соціальних зв'язків між різними регіонами України, подолання гендерних, соціальних стереотипів, організація життя громади на спільних цінностях українців, національній культурі, просвіта про українські традиції, історію краю, країни тощо.
- Формування у дітей та дорослих життєстійкості як якості особистості, стресостійкості, поєднання близьких, середніх і дальніх життєвих перспектив, навчання жити в війну з урахуванням ризиків і небезпек, відповідальності за своє життя і вибір; турбота про ментальне здоров'я людей, особливо в умовах бойових дій;
- Виявлення порушень прав людей, допомога у відновленні їх прав;
- Виявлення соціальних конфліктів в громаді, місцях тимчасового проживання людей, запобігання їх розгортанню через медіацію, діалог, громадські ради тощо;
- Запобігання депресії, навчання самопомозі і допомога психологічна під час тривалого стресу чи кризових подій, турботі про сусідів і тих, хто сам не може подолати життєві негаразди;
- Наближення соціальних та адміністративних послуг до людей, робота хабів, виїзних мобільних бригад (медичних, соціальних, побутових типу мобільного будинку побуту, пральні тощо);
- Забезпечення життя на деокупованих і постраждалих територіях через матеріальну і натуральну допомогу, відновлення житла тощо;
- Допомога в релокації підприємств та установ з зони бойових дій; в адаптації та інтеграції їм на нових місцях в нових громадах;
- Безкоштовна евакуація людей з зони бойових дій, допомога їм в облаштуванні на новому місці;
- Висвітлення в ЗМІ цінностей нашого народу через приклади взаємодопомоги як приклади для соціального виховання, викриття випадків насильства і ненависті до наших людей у ворога, протидія мові ворожнечі і ненависті в громаді, виховання толерантності і співчуття до потерпілих від війни;
- Інформування населення про державну допомогу в умовах війни тим, хто її потребує; соціальна реклама допомоги в громаді, державі, ГО, міжнародних організаціях;
- Постійний моніторинг проблем людей і створення умов для швидкого їх вирішення, координація зусиль організацій на основі створення карт перенаправлень з різних проблем

(ГЗН, санітарії та гігієни, матеріальної допомоги, соціальних послуг, адвокації, притулків, речової допомоги тощо);

– Культурно-масова робота з пропагування ідей єдності, української культури та цінностей, у т.ч. виїзні мобільні бригади в громади; пропагування української літератури, історії, робота клубів, бібліотек, пересувних виставок митців, конкурси дитячих робіт, ярмарок дитячих творів з проблеми.

Цю роботу не можна проводити лише силами 1-2 установ. Потрібна комплексно-цільова програма з проблеми на рівні кожної громади, яка буде спрямована на забезпечення соціальної згуртованості, враховуючи особливості і потреби мешканців громади, бо умови для життя в різних регіонах України сьогодні є різними в залежності від близькості до бойових дій, кількості ВПО та потерпілих від війни, рівня матеріального розвитку громади тощо. Потрібні і державні субвенції, і кошти донорів для такої роботи. Сьогодні існує кілька проектів донорів в Україні щодо забезпечення соціальної згуртованості, але вони спрямовані на окремі категорії людей – ВПО, самотніх осіб похилого віку тощо. Сьогодні ж згуртування потрібно всім категоріям людей, які є українцями. І потрібно державне керування цим процесом як забезпечення національних інтересів.

Джерела та література

1. Міністерство культури та інформаційної політики України, Наказ "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо створення і організації функціонування центрів культурних послуг у територіальних громадах" від 01.12.2022 N 466. <https://ips.ligazakon.net/document/TM072389>
2. Трубавіна І.М., Нагачевська З.І., Мартинюк А.Ю. Методика організації роботи груп підтримки осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2020. № 2 (333), Ч. II. С. 282-294 <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5336>
3. Трубавіна І. М., Чередниченко О. Ю. Міркування щодо вихователя безпеки в закладах освіти в Україні Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 16 – 18 березня 2023 р.) / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. 1162 с. - с 987-991
4. Трубавіна І. М., Чередниченко О. Ю. Міркування щодо вихователя безпеки в закладах освіти в Україні Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 16 – 18 березня 2023 р.) / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. 1162 с. - с 987-991
5. Трубавіна І.М. Теоретичні основи і сутність школи, дружньої до дитини, як засіб протидії жорстокості і булінгу в закладах середньої освіти. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2019. № 1 (324), Ч. I. С. 117-132 <http://visnyk.luguniv.edu.ua/index.php/vped/article/view/28>
6. Трубавіна І. М. Формування толерантності та культури миру в учнів закладів середньої освіти: соціально-педагогічний аспект. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. 2018. № 3 (137), квітень. С. 115-123. <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7344>
7. Trubavina I., Cherednychenko O., Oliinyk N. & Nedria K. Justification of the Educators' New Professional Functions under the Conditions of Martial Law. Educational Challenges, Vol. 27, Issue 2 p199-215. https://educationalchallenges.org.ua/index.php/education_challenges/article/view/108/74
8. Iryna Trubavina, Oleksandr Cherednychenko, Kirill Nedria, & Nadiia Oliinyk. Professional Development Program for Civil Servants for Creation a Safe Educational Environment

under Martial Law. EDUCATIONAL CHALLENGES, Vol. 28, Issue 2, ISSN 2709-7986 (online) –р. 141-157

9. Трубавіна І. М. УХВЛ як можливий напрям психосоціальної підтримки і відновлення ментального здоров'я Ціннісні орієнтири сучасної освіти в умовах сьогодення крізь призму Української Хартії вільної людини (м. Тернопіль, Україна, 27 жовтня 2023 року). Ціннісні орієнтири сучасної освіти в умовах сьогодення крізь призму Української Хартії вільної людини (м. Тернопіль, Україна, 27 жовтня 2023 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, С. В. Костюк, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль: ТОКІППО, 2023. 276 с.-с. 186-194

10. Trubavina I., Karaman O., Kamenova D., Stepanenko V. and Yurkiv Ya. A research on transformation of social wellbeing and life attitudes in students from the occupied territories and the demarcation line at relocated higher education institutions from the east of Ukraine. *SHS Web Conf. Second International Conference on History, Theory and Methodology of Learning (ICHTML 2021). Learning Methodology. Volume 104, 2021. (Web of science).* DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110403010>. URL: https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/abs/2021/15/shsconf_ichtml2021_03010/shsconf_ichtml2021_03010.html

УДК 159.9

Шульга І., канд. пед. наук

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Україна

ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. У тезах обґрунтовано актуальність проблеми формування безпечного освітнього середовища у початковій школі, яке розглядаємо як сукупність умов, що забезпечують фізичну, психологічну та інформаційну безпеку усіх учасників освітнього процесу (здобувачів освіти, працівників). Подано аналіз трьох аспектів середовища. Зазначено роль керівника закладу освіти у формуванні безпечного освітнього середовища.

Ключові слова: безпека, освітнє середовище, безпечне освітнє середовище, молодші школярі, початкова школа.

Shulha I., Ph.D.

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine

FORMATION OF A SAFE EDUCATIONAL ENVIRONMENT IN PRIMARY SCHOOLS UNDER MARTIAL LAW

Abstract. The article deals with the relevance of the problem of forming a safe educational environment in primary school, which is considered as a set of conditions that ensure the physical, psychological and information security for all participants in the educational process (students, staff). The analysis of three aspects of the environment has been presented. The role of a head of the educational institution in the formation of a safe educational environment has been specified.

Keywords: security, educational environment, safe educational environment, primary school students, primary school.

Початкова школа є важливим соціалізаційним середовищем, де відбувається становлення особистості дитини молодшого шкільного віку, засвоєння нею системи соціальних норм і цінностей. Тому особливу увагу необхідно звернути на формування освітнього середовища, яке має бути сприятливим для навчання, виховання, розвитку та соціальної взаємодії, а також